

УДК 373.3.091:001.895

О. Лядобрук,

методист лабораторії методичного забезпечення
КЗ «Житомирський ОШПО» ЖОР

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ГРУПІ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНЬСЬКОЇ ШКОЛИ

Багаторічною практикою доведено, що групи подовженого дня є важливою формою організації післяурочної діяльності молодших школярів та затребуваною батьками учнів. Відомо, що при правильній організації освітнього процесу у групі подовженого дня в умовах Нової української школи є всі можливості створити дітям чудовий світ краси, гри, казки, фантазії, творчості.

Вихователь надає безліч освітніх послуг учням, створює відповідні умови для виявлення та розвитку їхніх здібностей, талантів, захоплень, які стимулюють до самостійності, до пізнавальної активності [5].

У ході режимних занять педагог-вихователь створює сприятливі умови для фізичного, інтелектуального, морального і творчого розвитку дитини, забезпечує не тільки своєчасне виконання домашніх завдань, а й дотримання режиму відпочинку, оздоровлення та харчування.

Закономірно, що бажання дитини відвідувати групу подовженого дня залежить від змісту занять, форм організації життєдіяльності школярів, від комфортності освітнього середовища, характеру спілкування й стосунків між учасниками освітнього процесу. Забезпечити таку якість організації і надання освітніх послуг вихованцям ГПД зможе вихователь нової формації. Це педагог, який добре знає вікові та індивідуальні особливості молодших школярів, використовує ці знання у щоденній виховній діяльності, систематично працює над своїм розвитком, самовдосконаленням, і головне – відкритий до всього нового, вміє легко відмовлятися від штампів та стереотипів у роботі і в житті загалом.

Введенням в дію Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06. 2018 р. 677) скорочено часові норми на виконання домашніх завдань, що дає можливість більше часу використати на ігрову діяльність, вперше забезпечено можливість відкривати інклюзивні групи.

Одним із основних завдань, які стоять перед вихователем ГПД Нової української школи, є створення сприятливих умов для самовираження, самореалізації, самоствердження кожного учня саме через ігрову діяльність

на режимних заняттях ГПД. Відомо, що у процесі гри застосовуються прийоми, які «розковують» дітей, спонукають розв'язувати різні завдання. Доведено, що там, де проводяться ігри, зміцнюється здоров'я, посилюється радість дитячого життя. На заняттях з елементами гри у школярів розвивається увага, вміння зосереджуватися і самостійно приймати рішення. Навіть найпасивніші, але зацікавлені педагогом учні захоплюються грою і не помічають, що вони навчаються.

А. С. Макаренко писав: «Гра має важливе значення в житті дитини... Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі...». Отже, гра, її організація – ключ до успішного виховання [2].

Під час підготовки та проведення різних типів ігор на заняттях групи подовженого дня важливо врахувати рівень знань учнями правил і ходу гри, складність поставлених їм цілей, завдань.

Для молодших школярів цікавими, улюбленими, бажаними є дидактичні ігри. Вони цінні тим, що сприяють кожній особистості зростати морально, духовно, удосконалюватися фізично й емоційно. Будь-яка інструментовка дидактичних ігор виправдана психологічно: у грі учні безтурботні, психологічно розкуті, здатні на повне вираження свого індивідуального «Я» [7].

Навчальні ігри доцільно застосовувати на заняттях самопідготовки. Вони мають вагомий потенціал активізації навчально-пізнаваної діяльності, який допомагає учням повніше розкритися, самостійно виконувати домашні завдання.

Знання вихователем ГПД методики організації і проведення ігор, їхньої класифікації та вмиле використання ігрової діяльності в умовах групи подовженого дня добре сприяє формуванню характеру, вихованню волі до дії та здатності до гальмування. Ці якості необхідні людині в трудовій, суспільній та інших видах діяльності.

Зміст освітньої діяльності сучасного педагога-вихователя потрібно наповнити оновленою тематикою, яка забезпечить цікаву, корисну і безпечну для учнів життєдіяльність у другій половині дня. Відомо, що в сучасне учнівське середовище проникають деякі негативні явища (насильство, булінг, секстинг, кібербулінг), які навіть можуть стати перепорою для досягнення мети всебічного розвитку дитини. Ця проблема відчутно турбує громадськість, освітян, учнів та батьків. Безумовно, найефективнішим інструментом, способом запобігання негативним поведінковим проявам у закладі освіти є профілактичне виховання. Вирішальна роль у такому процесі належить педагогам, першочерговим завданням яких є виявлення цих і подібних їм видів насилля серед учнів, не залишаючи без уваги навіть одиничні вияви неповаги одного до другого.

Педагог-вихователю НУШ на заняттях ГПД покликаний приділяти відповідну увагу проектуванню доброзичливого й безпечного середовища, у якому кожен учень відчуває себе затребуваним, значимим, а від цього і щасливим. Діагностика впливу освітнього середовища на формування

емоційної стійкості дітей, наявності чи відсутності негативних соціальних процесів в учнівському колективі зорієнтовує вихователя ГПД на підбір тематики виховних заходів.

Батьки молодших школярів теж відчутно потребують допомоги від педагогів у питаннях процедури повідомлення та реагування на випадки, якщо їхня дитина потерпає від насильства, і мають бути впевненими, що заклад освіти буде реагувати на ці повідомлення належним чином відповідно до законодавства. Суттєвою допомогою вихователю в організації і проведенні роботи щодо створення безпечного і доброзичливого освітнього середовища у групі подовженого дня стануть матеріали методичного посібника «Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід» / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 132 с.

При плануванні й організації освітнього процесу в умовах групи подовженого дня важливо пам'ятати, що сучасна дитина вже живе у світі, яким керує інформація, і є дотичною до інформаційного простору з найменшого віку (через телебачення, смартфони, зовнішню рекламу тощо).

Сьогодні медіаосвіта має бути спрямована на забезпечення всебічного підготування дітей і молоді до життя в інформаційному суспільстві. Тому в наш час надважливо вміти «працювати з інформацією»: критично її оцінювати; знати, яким джерелам можна довіряти; вміти розбиратися, яка інформація подається у спотвореному вигляді і як захиститися від маніпуляцій. Ось чому медіаосвітній аспект обов'язково має бути наявний вже у початковій школі [3].

Інтеграція медіаосвіти в освітній процес молодшої школи позитивно впливатиме на формування громадянської, соціальної та медійної компетентності учнів. У них розвиватимуться вміння критично мислити, удосконаляться навички пошуку, аналізу та оцінювання інформації, адекватного ставлення до медіаповідомлень на основі вивчення джерел. Учні зможуть вже з молодшого шкільного віку шукати і аналізувати інформацію, досліджувати вплив медіатекстів та самостійно створювати їх. Багато ігор, виховних занять, практичних вправ для розвитку медіакомпетентності пропонується у посібнику «Медіаграмотність у початковій школі», рекомендованому Міністерством освіти і науки України. Ці матеріали мають на меті сформуванню медіакультурного, медіаграмотного учня, захищеного від потенційно шкідливих ефектів медіа. Через вправи та ігри діти, крім іншого, розвивають усне і писемне мовлення, вчаться аргументувати свої думки та з повагою ставитися до інших. Співавторка згаданого посібника І. Іванова запевняє, що вміння правильно користуватися медіа стає у пригоді й педагогу. Адже використання медіаресурсів під час навчання й виховання допомагає наочніше пояснити матеріал та зацікавити покоління, яке не пам'ятає часів без інтернету [4].

Провідною справою для педагога є постійна робота щодо розвитку самостійності учнів на всіх заняттях ГПД. Видатна українська просвітниця і науковиця Софія Русова зазначала: «Мета школи – привчити дитину до життя,

розуміти його, знайти в ньому своє місце, Для цього ж слід розвивати самостійність дитини» [6].

За результатами аналізу досліджень членів обласної творчої групи вихователів ГПД, які працювали над проблемою «Розвиток самостійності молодших школярів в умовах ГПД», виявилось, що ті вихователі, які цілеспрямовано й методично працюють над розвитком самостійності у своїх вихованців на заняттях, домагаються кращих результатів, ніж ті, які недооцінюють значення цієї роботи. Це проявляється у:

- бажанні учня справитися із завданням, дорученням своїми силами, не звертаючись по допомогу;
- вмінні терпляче переборювати труднощі і доводити справу до кінця;
- схильності дитини до внутрішнього спонукання у різних видах діяльності;
- прагненні виконувати, діяти, творити окремо, незалежно від інших;
- здатності стояти на своєму, аргументувати особисту точку зору, критично оцінити власні дії, вчинки.

Розвитку самостійності учнів початкової школи добре сприяє використання ефективних методів та технологій виховання. Це можуть бути:

1. Тренінгові заняття, вправи – це методично спланований процес набуття певних знань, умінь, який легко і цікаво вводить школяра у заплановану педагогом діяльність, розвиває самостійність, здатність до взаємодії.

2. Групові (колективні) педагогічні технології. За такої організації освітній процес провадиться у ході комунікації між учнями у групах. Такі форми роботи розвивають у дітей вміння спілкуватися, сприяють активізації розумової діяльності, самовпевненості, підвищують самооцінку.

3. Проєктні технології. Суть полягає в досягненні дидактичної мети через детальну розробку освітньої проблеми, яка повинна завершитись реальним практичним результатом (проєктом). Учні можуть самостійно обирати собі «коло обов'язків, завдань».

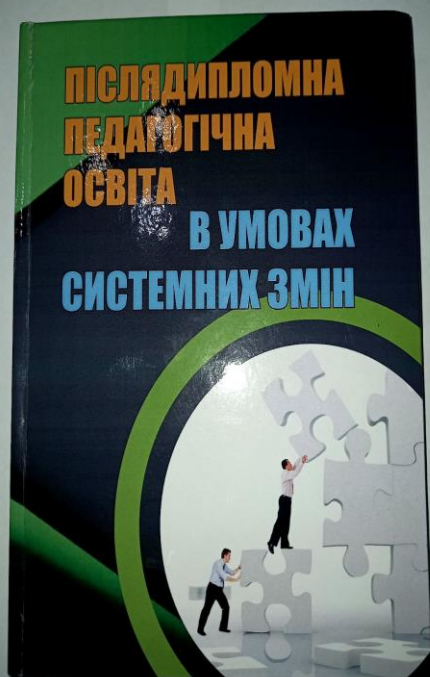
4. Інтерактивні форми роботи з дітьми. Це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має за мету створення комфортних умов, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

5. Прийоми розвитку критичного мислення. Вимірами розвитку критичного мислення є власне ставлення до об'єкта, вміння аргументувати позицію, вміння самостійно вирішувати завдання і формувати власну точку зору.

Виховувати дитину, розвивати в неї найкращі якості, систему цінностей може лише той вихователь, який сам ними володіє і готовий постійно самовдосконалюватися. В. О. Сухомлинський вважав, що вихователь не повинен боятися здаватися смішним, кумедним або занадто серйозним. У першу чергу він зобов'язаний бути цікавим своїм учням. А якщо він ще й працелюбний, наполегливий, рішучий, принциповий, комунікабельний, чесний і справедливий, оригінальний і пунктуальний, то й самоцінність вихованця розвиватиметься гарантовано [1].

Список використаних джерел та літератури

1. Бондар Л. С. Педагогічна культура вчителя як основа його професійної компетентності у творчій спадщині В. О. Сухомлинського. *Педагогіка і психологія*. 2006. № 3. С. 13 – 18.
2. Макаренко А. С. Проблеми шкільного виховання. *Методика виховної роботи*. Київ. 1990. С. 139–205.
3. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі : посібник для вчителя / Бакка Т., Голощапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т, Шкребець О.; за редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ : ЦВП, АУП, 2017.
4. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В, Ганик О.В., Голощапова В. В, Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О.О., Янкович О. І.; за редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
5. Нова українська школа : poradnik для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
6. Русова Софія. Вибрані твори. Київ, 1996. 303 с.
7. Чаклей Е. К. Використання дидактичних ігор в освітньому процесі групи продовженого дня. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-didakticnih-igor-v-osvitnomu-procesi-grupi-prodovzenogo-dna-234673.html>.

У колективній монографії розглядаються актуальні питання змісту, напрямів професійного розвитку, форм, технологій організації підвищення кваліфікації, розвитку потенціалу закладу післядипломної педагогічної освіти.

Матеріали можуть бути рекомендовані педагогічним працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти, корисними для педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти.

Зі змістом видання можна ознайомитись в бібліотеці обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Житомир, вул. Покровська, 20 б).